

บทความวิจัย (ม.ค. – มิ.ย. 2562)
การส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ถวัลย์ สุนทรา ; โรงเรียนศรีรัตนวิทยา, ศรีสะเกษ 33240 Email : tawansuntara@gmail.com, โทร. 089 719 3913
 สุวัฒน์ จุลสุวรรณ ; มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม Email : suwat.j@msu.ac.th, โทร. 086 303 4846

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยศึกษากฎหมาย ระเบียบ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก 2) ศึกษาการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยศึกษาโรงเรียนต้นแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก จำนวน 4 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของสิทธิเด็กมี 4 องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ 21 ตัว ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย (survival rights) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี นักเรียนไม่ได้รับการลงโทษที่มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ นักเรียนได้รับการเอาใจใส่และช่วยเหลือในกรณีที่มีปัญหา เจ็บป่วย ไม่สบาย หรือพิการ และนักเรียนได้รับการส่งเสริมสุขภาพอย่างทั่วถึง องค์ประกอบสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection rights) มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ นักเรียนไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม นักเรียนไม่ถูกใช้ความรุนแรง นักเรียนไม่ถูกข่มขู่ในทุกรูปแบบ นักเรียนได้รับโอกาสและปฏิบัติอย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนปลอดภัยปลอดสารเสพติดให้โทษ สารที่มีพิษ สิ่งมอมเมา การพนัน การทะเลาะวิวาท และสื่อลามก อนาจาร นักเรียนไม่ถูกเอาเปรียบทางเพศ นักเรียนไม่ถูกแสวงหาประโยชน์ในทุกกรณี และนักเรียนได้รับการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสม องค์ประกอบสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (development rights) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต นักเรียนมีการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงเรียน และนักเรียนมีการพัฒนาจากการจัดระบบฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคล และใช้ข้อมูลเพื่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก และองค์ประกอบสิทธิในการมีส่วนร่วม (participation rights) มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ นักเรียนได้แสดงออก กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม นักเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและปรับปรุงเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติของในโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน และ 2) การส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 31 กิจกรรมสำคัญ

คำสำคัญ: สิทธิเด็ก, การส่งเสริมสิทธิเด็ก

Received: May 2, 2019, **Accepted** June 10, 2019

Child Rights Enhancing in Secondary Schools

Tawan suntra ; Siratanawittaya School, Email : tawansuntara@gmail.com, โทร. 089 719 3913
 Suwat Julsuwan ; Mahasarakham University, Email : suwat.j@msu.ac.th, โทร. 086 303 4846

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the elements and indicators of child rights in secondary schools by studying laws, regulations, and research which related to child rights. 2) to study of child rights promotion in secondary schools by studying 4 prototype schools to promote the child rights.

Research instrument was structured interview using data analysis by synthesizing and analyzing content. It was found that 1) The composition of the child rights had 4 elements, with 21 indicators. Consisted of 4 indicators in survival rights were students had good physical and mental health, students were not subject to punishment that affects the body and mind, students received attention and helped in the event of illness, discomfort or disability, and students received comprehensive health promotion. The elements to get the protection rights; there were 8 indicators: students were not treated unfairly, students were not used to violence, students were not intimidated in all forms, students received equal opportunities and practice by taking into their profits, students did not use drugs that contained toxic substances, bad things, gambling, quarrels and pornography, students were not sexually exploited, students were not sought for benefits in all cases and students received help or assistance with appropriate methods. The right elements to receive physical development were knowledge, morality, ethics and life skills. Students developed from family and school participation, and from organizing individual student database systems by using information for the protection of child rights and the participation rights which had 5 indicators; students expressed their expression, assertiveness and participation in expressing opinions in the correct and appropriate way, students participated in the examination and improvement of the rules or regulations of schools, students participated in teaching and learning activities, students respect the rights and freedoms of others in the democratic way, and students participated in being a good member of the families and communities and 2) The promotion of child rights in secondary schools had a total of 31 important activities.

Keywords: child rights, child rights enhancing

คำขอบคุณ: งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทนำ

การรับรองสิทธิเด็กได้เริ่มต้นขึ้นโดยนักกฎหมายได้มองเห็นว่าสิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล (universal right) และเป็นสิทธิอย่างแท้จริง (absolute right) จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยสิ้นเชิง (Certification and Protection) ไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ อิทธิพลดังกล่าวส่งผลให้มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Declaration of the Right of the Child) ฉบับแรกขึ้น ณ นครเจนีวา เมื่อปี พ.ศ. 2487 ต่อมาสหประชาชาติได้ลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2527 จนกระทั่งวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 เด็กจึงได้รับสิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองและสิทธิในทางการเมืองเป็นครั้งแรก โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (U.N. Declaration of the Right of the Child) ประเทศไทยลงนามในภาคยานุวัติสาร เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา อนุสัญญาฉบับนี้มีอยู่ 54 มาตรา มีสาระสำคัญที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก 4 ประการ คือ สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอด (survival rights) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection rights) สิทธิในการพัฒนา (development rights) และสิทธิในการมีส่วนร่วม (participation rights) (สิริมา หมอนไหม 2554 : 21-28)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดความคุ้มครองเด็กให้ได้รับความช่วยเหลือ อบรมเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กมีความประพฤติที่เหมาะสม มีความปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ เดิมได้กำหนดวิธีการคุ้มครองเด็กเป็น 3 วิธี คือ การสงเคราะห์เด็ก การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา.

2546 : 29) ดังนั้นจะต้องมีการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาให้เจริญเติบโตรอบด้านเต็มศักยภาพ และให้มีชีวิตรอดปลอดภัยตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กทั้ง 4 ด้าน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างมีเป้าหมายที่มุ่งหวังให้เด็กเจริญเติบโตเป็นคนดีและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ดังนั้นเพื่อให้คนดีและพลเมืองที่ดี สิ่งสำคัญอยู่ที่การสร้างสิ่งแวดล้อมและเอื้อต่อการเติบโต ต่อการพัฒนาของเด็ก ด้วยการสร้างโลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (World Fit Children)

ผลจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้กำหนดให้บทบัญญัติในการรับรองสิทธิเด็ก ในประเด็นต่าง ๆ โดยเน้นการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน คือ แนวทางการพัฒนาคุณภาพคนให้มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี และการคุ้มครองทางสังคม ทั้งนี้การประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กไทยได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรมตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม อนึ่ง แนวคิดในการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้ตราขึ้นโดยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบของการส่งเสริมสิทธิเด็กได้เป็น 4 ลักษณะ คือ สิทธิการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ซึ่งครอบคลุมความต้องการจำเป็นที่เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ได้แก่ ปัจจัยสี่ หมายถึง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค สิทธิในการพัฒนา เป็นสิ่งที่เด็กต้องการเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถ เช่น สิทธิในการศึกษา การเล่น การพักผ่อน กิจกรรมทางวัฒนธรรม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีอิสระในการคิด และการนับถือศาสนา สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง เพื่อความปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ เช่น การถูกใช้ในทางที่ผิดทุกรูปแบบ การถูกทอดทิ้ง และการหาประโยชน์ต่าง ๆ สิทธิในการมีส่วนร่วม เป็นการยินยอมให้เด็กได้รับบทบาทที่สำคัญในชุมชน ให้อิสระที่จะแสดงความคิดเห็น มีสิทธิที่จะพูดในสาระที่ส่งผลต่อผลกระทบต่องานของเขาเอง มีส่วนร่วมสมาคมและสังสรรค์ด้วยความสงบสุข เป็นต้น (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. 2554 : 2) จากการประเมินผลแผนงานโรงเรียนเพื่อนเด็กในประเทศไทย พบว่า ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนต้นแบบยังไม่สามารถอธิบายการทำงานที่ผ่านมาตาม องค์ประกอบโรงเรียนเพื่อนเด็กได้ชัดเจนว่ามีการสนองตอบต่อสิทธิเด็กอย่างไร และเกิดผลอย่างไรบ้างกับตัวเด็ก และยังมีโรงเรียนใดที่พัฒนาโรงเรียนได้ครบ ส่วนปัญหาด้านการดำเนินงาน พบว่า แผนการดำเนินงานไม่เป็นไปในลักษณะบูรณาการ ไม่เชื่อมโยงการทำงานในแต่ละองค์ประกอบเข้าด้วยกัน ทุกโรงเรียนได้รับกระบวนการพัฒนาในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด ซึ่งในความเป็นจริงแต่ละโรงเรียนมีความพร้อมและศักยภาพที่แตกต่างกัน โรงเรียนมีความรู้สึกรับผิดชอบเพิ่ม การดำเนินการมีลักษณะแยกส่วน ไม่เชื่อมโยงและไม่เกิดผลต่อตัวเด็กที่ชัดเจน (ประวิต เอรารธรรม. 2543 : 52-53)

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากหัวข้อเจาะประเด็นร้อน (หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2552) ได้สรุปสถานการณ์ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศไทยว่ามี 10 ปัญหาใหญ่ด้วยกัน ได้แก่ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรง การศึกษา ยาเสพติด การใช้แรงงาน การปิดกั้นความคิด สื่อ เด็กไร้สัญชาติ ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ และการละเมิดทางวาจา ระหว่างการประชุมประชาพิจารณ์ร่างรายงานเรื่องสิทธิเด็กยังมีการเปิดเผยรายละเอียดการละเมิดสิทธิเด็กอีกหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นกรณีการตั้งครรภ์โดยยังไม่พร้อมของเด็กหญิงอายุแค่ 11 ขวบ ซึ่งสะท้อนว่าเด็กมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุน้อยลง นอกจากนี้ยังมีปัญหาในส่วนของการสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างครูกับนักเรียน ปัญหาการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมที่แอบแฝงในโฆษณา หรือปัญหาแรงงานเด็กที่ถูกผู้ใหญ่เอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น อันที่จริง ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กเป็นปัญหาใหญ่ที่เรื้อรังมานาน แต่สังคมไทยแทบไม่ให้ความสนใจกับปัญหานี้ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเด็กว่าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนและได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติ อีกทั้งยังได้รับการปกป้องคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งได้รับการยอมรับจากภาคีสมาชิกถึง 195 ประเทศ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้ระบุชัดว่าสิทธิเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นมี 4 ประเภท ได้แก่ สิทธิในชีวิตและการอยู่รอด โดยจะต้องได้รับการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีสันติภาพ และความปลอดภัย สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครองจากครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาที่ดี และภาวะโภชนาการที่เหมาะสม สิทธิในการพัฒนา ให้รอดพ้นจากการทำร้าย การล่วงละเมิด การละเลย การนำไปขาย การใช้แรงงานเด็ก และการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบอื่นๆ และสิทธิในการมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก การมีผู้รับฟัง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบกับตัวเอง การที่สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุได้รวบรวมปัญหาใหญ่ 10 ปัญหาว่าด้วยการละเมิดสิทธิเด็ก แม้จะเป็นก้าวเล็กๆ แต่ก็เป็นการเริ่มต้นที่ถูกต้องในการเสริมสร้างและธำรงค้ำให้ประชาชนตระหนักมากขึ้นถึงการปกป้องสิทธิของเด็ก เพื่อเป็นหลักประกันว่าเด็กทุกคนจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจโดยไม่ถูกขัดขวางหรือไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยมิ

ชอบ เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและทำประโยชน์ให้ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้านรวมถึงด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน และมีแนวโน้มขยายความรุนแรงกว้างขวางขึ้น การละเมิดสิทธิเด็กจะเกิดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น 1. เด็กที่ไม่ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานด้านต่างๆ จากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้าน สาธารณูปโภค เป็นต้น ได้แก่ เด็กพิการ เด็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้ เด็กกำพร้า เด็กที่บิดามารดาต้องโทษจำคุก 2. เด็กที่ถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัว จนทำให้เด็กอยู่ในสถานะเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางด้านอารมณ์จิตใจ 3. เด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ถูกทำทารุณหรือถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอก เช่น เด็กที่ถูกใช้แรงงานอย่างหนัก ถูกนายจ้างทุบตีทำร้าย ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ถูกต้อง และเหมาะสม ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้พ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบของบุคคลและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่อยู่ในช่วงของการรับรู้ การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

วิธีวิจัย

การศึกษาการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษากฎหมาย ระเบียบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก และการส่งเสริมสิทธิเด็ก ดังนี้
 - 1.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the Child) สมัชชาใหญ่

สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2532 และมีผลบังคับใช้วันที่ 2 กันยายน 2533 ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535

- 1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

- 1.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ

(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

- 1.4 โครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก พ.ศ. 2548

- 1.5 พระราชบัญญัติการคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546

2. สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากกฎหมาย ระเบียบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก และการส่งเสริมสิทธิเด็ก

3. ตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบของสิทธิเด็กและตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สิทธิเด็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาโรงเรียนต้นแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก จำนวน 4 โรงเรียน ดำเนินการ ดังนี้

1. วิธีดำเนินการ

ติดต่อประสานงานโรงเรียนส่งเสริมสิทธิเด็กตามโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก จำนวน 2 โรง คือ โรงเรียนบ้านหนองหินหนองแคน จังหวัดอุบลราชธานี และโรงเรียนม่วงสามสิบ(อานวยปัญญา) จังหวัดอุบลราชธานี และโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนชุมชนหนองสอ วิทยาการ จังหวัดกาฬสินธุ์ และโรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ รวมจำนวน 4 โรงเรียน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนปัจจุบัน หรืออดีตผู้บริหารโรงเรียนในช่วงดำเนินการส่งเสริมสิทธิเด็กตามโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก

- 2.2 ครูผู้รับผิดชอบการส่งเสริมสิทธิเด็กหรือดูแลงานสถานักเรียน
- 2.3 นักเรียนที่เป็นกรรมการสถานักเรียน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
 - 3.1 ลักษณะของเครื่องมือ
 - 3.1.1 แบบสัมภาษณ์ ประเด็น : โรงเรียนมีการส่งเสริมสิทธิเด็กของนักเรียนอย่างไร มีแนวดำเนินการส่งเสริมสิทธิเด็กอะไรบ้าง
 - 3.1.2 แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร
 - 3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ของ สิทธิเด็กในสถานศึกษา และการดำเนินการส่งเสริมสิทธิเด็ก
 - 3.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการศึกษาเอกสารตามประเด็นที่ศึกษา
 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนปัจจุบัน หรืออดีตผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบการส่งเสริมสิทธิเด็ก และนักเรียนที่เป็นกรรมการสถานักเรียน
 5. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 5.1 การสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
 - 5.2 สรุปผลการศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่มีการดำเนินการส่งเสริมสิทธิเด็กในประเด็น โรงเรียนมีการส่งเสริมสิทธิเด็กของนักเรียนอย่างไร มีแนวดำเนินการส่งเสริมสิทธิเด็กอะไรบ้าง

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า องค์ประกอบของสิทธิเด็กมี 4 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้สิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 21 ตัวบ่งชี้ ดังนี้
 - 1.1 องค์ประกอบของสิทธิเด็กมี 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านสิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย (survival rights) องค์ประกอบที่ 2 ด้านสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection rights) องค์ประกอบที่ 3 ด้านสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (development rights) และองค์ประกอบที่ 4 ด้านสิทธิในการมีส่วนร่วม (participation rights)
 - 1.2 ตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบของสิทธิเด็ก ได้ดังนี้
 - 1.2.1 ด้านสิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย (survival rights) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 2) นักเรียนไม่ได้รับการลงโทษที่มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ 3) นักเรียนได้รับการเอาใจใส่และช่วยเหลือในกรณีที่มีปัญหา เจ็บป่วย ไม่สบาย หรือพิการ และ 4) นักเรียนได้รับการส่งเสริมสุขภาพอย่างทั่วถึง
 - 1.2.2 ด้านสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection rights) มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม 2) นักเรียนไม่ถูกใช้ความรุนแรง 3) นักเรียนไม่ถูกข่มขู่ในทุกรูปแบบ 4) นักเรียนได้รับโอกาสและปฏิบัติอย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ 5) นักเรียนปลอดภัยจากสารเสพติดให้โทษ สารที่มีพิษ สิ่งมอมเมา การพนัน การทะเลาะวิวาท และสื่อลามก อนาจาร 6) นักเรียนไม่ถูกเอาเปรียบทางเพศ 7) นักเรียนไม่ถูกแสวงหาประโยชน์ในทุกกรณี และ 8) นักเรียนได้รับการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสม
 - 1.2.3 ด้านสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (development rights) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 2) นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย ความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต 3) นักเรียนมีการพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของครอบครัวและโรงเรียน และ 4) นักเรียนมีการพัฒนาจากการจัดระบบฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคล และใช้ข้อมูลเพื่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก
 - 1.2.4 ด้านสิทธิในการมีส่วนร่วม (participation rights) มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) นักเรียนได้แสดงออก กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม 2) นักเรียนมีส่วนร่วมในการ

ตรวจสอบและปรับปรุงเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติของในโรงเรียน 3) นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) นักเรียนเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย และ 5) นักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและชุมชน

จากผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมา หมอนไหม (2554) โดยได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาในลักษณะของการส่งเสริมและแนวดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิเด็ก และได้มีการศึกษาจากองค์ประกอบของสิทธิเด็กทั้ง 4 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาผู้เรียน 2) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การจัดสภาพแวดล้อม 4) การเสริมสร้างความปลอดภัย 5) การมีส่วนร่วม 6) การวางแผน และ 7) การส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนรี คายา (2556) ได้ศึกษา แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยเป็นการศึกษาตาม 4 องค์ประกอบของสิทธิเด็ก พบว่า สภาพการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษาดังกล่าวในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านสิทธิในการมีส่วนร่วม ด้านสิทธิในการมีชีวิตรอด ด้านสิทธิในการได้รับการพัฒนา และด้านสิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรณี หล้ากวัน (2552) ได้ศึกษาเรื่อง สิทธิเด็กในครอบครัวจากมุมมองการปฏิบัติต่อเด็กของครอบครัวชนบท ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาตาม 4 องค์ประกอบของสิทธิเด็ก พบว่า สิทธิเด็กในครอบครัวที่ครอบครัวให้ความสำคัญ ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตและได้รับการเลี้ยงดูให้อยู่รอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น

2. ผลการศึกษาการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีแนวทางการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 31 กิจกรรมสำคัญ จำแนกตามองค์ประกอบของสิทธิเด็ก ได้ดังนี้

2.1 ด้านสิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย (survival rights) มี 6 กิจกรรม คือ 1) จัดบริการดูแลและส่งเสริมสุขภาพนักเรียน 2) กำหนดระเบียบงานปกครองนักเรียนที่เหมาะสม 3) มีระบบการเอาใจใส่และช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่มีปัญหา เจ็บป่วย ไม่สบาย หรือพิการ 4) มีการช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนทุกคนได้เรียนจนจบการศึกษา 5) จัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยทั้งทางกาย และจิตใจ และ 6) จัดอาหารกลางวันและน้ำดื่มที่สะอาด

2.2 ด้านสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection rights) มี 7 กิจกรรม คือ 1) จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเหมาะสม 2) มีระบบข้อมูลที่สามารถจำแนกนักเรียนกลุ่มเสี่ยงประเภทต่าง ๆ เช่น การถูกใช้ความรุนแรง การถูกข่มขู่ สารเสพติด การถูกเอาเปรียบทางเพศ การถูกแสวงหาประโยชน์ และนำข้อมูลไปใช้ในการช่วยเหลือและแก้ปัญหา 3) จัดองค์การบริหารในสถานศึกษาให้มีส่วนส่งเสริมสิทธิเด็ก 4) ส่งเสริมบทบาทกรรมการนักเรียนและสภานักเรียนให้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือ 5) เฝ้าระวังสารเสพติดให้โทษ สารที่มีพิษ สิ่งมอมเมาการพนัน การทะเลาะวิวาท และสื่อลามกอนาจารในกลุ่มเสี่ยง เพื่อช่วยเหลือและแก้ปัญหา 6) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือ สงเคราะห์ และแก้ปัญหา และ 7) สร้างความตระหนักให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความไวและมีความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกและเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียน

2.3 ด้านสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (development rights) มี 12 กิจกรรม คือ 1) รับนักเรียนที่อยู่ในวัยเรียนที่ประสงค์จะเข้าเรียนได้เข้าเรียนทุกคน 2) จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการดำรงชีวิต 4) จัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล 5) ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง 6) จัดรายวิชาเพิ่มเติม/เลือกเสรีให้นักเรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลายตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ 7) พัฒนานักเรียนอย่างสมดุลทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ สังคม และทักษะ 8) ให้โอกาสนักเรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ 9) จัดระบบฐานข้อมูลเพื่อพัฒนานักเรียน 10) สร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างมีความสุข 11) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดจากการมีส่วนร่วม และ 12) จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านสิทธิในการมีส่วนร่วม (participation rights) มี 6 กิจกรรม คือ 1) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม 2) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและปรับปรุงเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติของในโรงเรียน 3) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอน 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 5) ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแล แก้ปัญหา และพัฒนานักเรียน และ 6) จัดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรม และการเรียนรู้ต่าง ๆ

จากผลการศึกษาการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 31 กิจกรรมสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนรี คายา (2556) ได้ศึกษา แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการ ปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยเป็น การศึกษาตาม 4 องค์ประกอบของสิทธิเด็ก พบว่า ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษาได้แก่ ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับความแตกต่างของ นักเรียน สถานศึกษาขาดการสนับสนุนอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ สถานศึกษายังขาดความใส่ใจนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งทางร่างกายและจิตใจ ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาได้แก่ ควร พัฒนาครูด้วยวิธีที่หลากหลายในเรื่องการดูแลและการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรนำระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมาช่วยในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิทธิเด็กอย่างจริงจัง ควรระดมทุนเพื่อจัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกใน การพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ และควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา สอดคล้อง กับงานวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ เลิศวุฒิ (2556) ได้ศึกษา การศึกษาการดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณี ครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์ สิทธิเด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพรวมความรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะประเด็น การใช้ความรุนแรงใด ๆ ระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวที่มีผลต่อร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ทิศนคติ ของครูต่อเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ด้านรูปแบบ สาเหตุและผลกระทบภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด ส่วนการดำเนินงานของโรงเรียนในการช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ควรมีการอบรม ส่งเสริมความรู้ในเรื่องปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแก่ครู สนับสนุน ให้เกิดการพัฒนาการจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การดำเนินงานด้านคุ้มครอง ป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวที่กระทำต่อเด็ก การประสานงาน และการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน คนในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล สุวรรฤทธิ์ (2557) ได้ศึกษา การศึกษากลไกและมาตรการ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้กรอบประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ผลการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า 1) ควรส่งเสริมบทบาทภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดมาตรการแก้ไขปัญหา 2) ปรับปรุงการปฏิบัติต่อเด็กที่ กระทำผิดอย่างเหมาะสม 3) ส่งเสริมให้ภาครัฐ มีการประสานงานทางด้านกฎหมายกับประเทศในกลุ่มอาเซียน 4) ภาครัฐ ควร สนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 5) ด้านการศึกษา ควรให้ภาคีเครือข่าย ภาคประชาสังคมทั้ง ภายในประเทศ และภายนอกประเทศ เข้ามาจัดหลักสูตรการศึกษา ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ 6) ส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยการส่งเสริมให้ผู้ปกครองพัฒนาความรู้ ปรับทัศนคติในการเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม 7) ติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานิศ ปลื้มอุดม (2557) ได้ศึกษา ความรู้และการรับรู้ เกี่ยวกับสิทธิเด็กของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยกิจกรรมการส่งเสริมสอดคล้องกับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผล การศึกษาพบว่า ประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กอยู่ในระดับมาก แต่มีการรับรู้เกี่ยวกับ สิทธิเด็กอยู่ในระดับไม่ดี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าประชาชนที่มีอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพต่างกัน มี ความรู้ และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ประชาชนที่มีเพศ และจำนวนบุตร ต่างกันมีความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กไม่แตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับการรับรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และการเป็นอาจารย์/ ครู/ บุคลากรทางการศึกษา และระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กมีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

รายการอ้างอิง

- ชญานิศ ปลื้มอุดม.(2557) **ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา,
- ณรงค์ฤทธิ์ เลิศวุฒิ.(2556) **การศึกษาการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณี ครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กใน พื้นที่กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

- ณัฐรี คายา.(2552) **แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษา**
สังกัดหนังสือพิมพ์คมชัดลึก. เจาะประเด็นร้อน วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2552.
- ประวีต เอรารวรรณ์.(2543) **การประเมินผลแผนงานโรงเรียนเพื่อนเด็กในประเทศไทย : ระยะที่ 1.** รายงานการวิจัย.
- มยุรณี หล้ากวนวัน.(2552) **สิทธิเด็กในครอบครัวจากมุมมองการปฏิบัติต่อเด็กของครอบครัวชนบท.** วิทยานิพนธ์
 ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชกิจจานุเบกษา.(2546) **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.** เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก วันที่ 2 ตุลาคม
 2546.
- ศศิวิมล สุวรรณฤทธิ.(2557) **การศึกษากฎและมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้กรอบประชาคมสังคม
 และวัฒนธรรมอาเซียน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ :
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สิริมา หมอนไหม.(2554) **การบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
 แห่งสหประชาชาติ.** ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน.(2544) **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : แสงเทียนการ
 พิมพ์.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.(2556) **สถานฝันเพื่อสิทธิเด็กไทย.** กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ,
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหาร
 การศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช